

Anmeldelser

Atlas of Israel. Cartography, Physical Geography, Human and Economic Geography, History, Published by Survey of Israel, Ministry of Labour, Jerusalem, and Elsevier, Amsterdam 1970. Ca. 300 s., med farvekort og tekst. 25 × 49 cm. 470 Hfl.

Det er vanskeligt at give en nogenlunde kortfattet redegørelse for indholdet af et værk, der består af ca. 550 kort med en udførlig og koncentreret tekstbehandling, selv om Atlas of Israel i hovedtrækkene er opbygget efter de gængse mønstre for værker af denne art. Det indeholder afsnit, som vil blive læst og studeret med dyb alvor og interesse, fordi de behandlede problemer er vigtige, for ikke at sige skæbnesvangre – og da ikke blot for Israel. Det behandlede område omfatter ikke alene staten Israel af 1948, men landet ud til cease fire linierne mod Syrien og Jordan; også Gaza-området er medtaget, men ikke Sinai-halvøen. Dette betyder, at grænserne for den tematiske kortbehandling er omtrent sammenfaldende med grænserne for det palæstinensiske mandat af 1920. Herved opstår imidlertid forskellige vanskeligheder, bl. a. at talmaterialet ikke altid bliver homogent. For fremstillingen af de fundamentale regionalgeografiske forhold i denne del af den Nære Orient er det imidlertid vigtigt, at man ikke har begrænset fremstillingen til selve staten Israel af 1948, uanset at en sådan disposition formentlig vil give anledning til ikke helt ubeføjede politiske kommentarer.

Den Nære Orient har gennem adskillige årtusinder været genstand for de til enhver tid eksisterende stormagters aktive interesse. „Atlas of Israel“ (i det følgende A. o. I.) gengiver de vigtigste faser af denne udvikling og en mængde detaljer. Den kartografiske udvikling belyses ved en gennemgang af stadierne fra det berømte Medeba-kort, et mosaikkort fra ca. 560 til de store moderne kortlægninger såsom Jacotin-kortet i 1:100.000, der er et resultat af Napoleons ægyptiske felttog 1798–99, det engelske „Map of the Palestine Exploration Fund“, 1871–77, samt den engelske kortlægning af det palæstinensiske mandatområde, der blev påbegyndt i årene efter 1. verdenskrig, og som nu er fortsat og fuldført af Survey of Israel med et hovedkort i 1:250.000 og en mængde detailkort i stor målestok over byer, nye bebyggelser, kibbutzer, kultiveringsanlæg, ejendomsforhold m. m.

Men dette er sådan set kun rammen om et indhold af en helt anden art, nemlig en redegørelse for Israel af i dag i kartografiske fremstillinger og i koncentrerede, indholdsrige tekster til hvert enkelt kortblad. A. o. I. re-

præsenterer en beundringsværdig indsats af arbejde, pengemidler og teknik og har haft til rådighed en stab af højt kvalificerede medarbejdere, blandt hvilke man nok har lov i særdeleshed at fremhæve professor David Amiran.

Den naturgeografiske afdeling af A. o. I. rummer interessante problemer, f. eks. de tektoniske, men vigtigst af alle naturgeografiske problemer er dog områdets almene karakter og lokale variationer i klimatologisk-økologisk henseende. Dette spørgsmål er nemlig af central betydning for karakteren af livsvilkårene i Israel, ikke blot for planter og dyr, men også for mennesket. Det dominerende problem er ferskvandsøkonomien, herunder fordelingen og tilstrækkeligheden af årets nedbør, regionalt og tidsmæssigt, forholdet mellem ferskt og brakt grundvand og disse vandtypers kvantitative forhold. Af livsvigtig betydning er afløbsforholdene, mængden af afstrømmende vand til forskellig årstid i de forskellige regioner, nedslivnings- og fordampningsforhold, forekomsten af kilder og muligheden for ved boring at nå ned til grundvand af brugelig karakter. A. o. I. har ofret et stort arbejde på at fremlægge disse spørgsmål, men det er vanskeligt at opnå en klar oversigt, fordi observationsrækkerne for visse forholds vedkommende er ret korte, og fordi man endnu næppe kan overskue de hydrografiske konsekvenser af de allerede foretagne indgreb i ferskvands-systemet. Problemet er kort og godt, om man nærmer sig grænsen for tilvejebringelsen af ferskvand. Det er næppe realistisk at tænke på fjerntransport af samme type, som man har det i Californien, og den anden mulighed, nemlig afsaltning af Middelhavsvand, er forbundet med ret store betænkeligheder, bl. a. af økonomisk art. I øvrigt rummer den naturgeografiske afdeling en fyldig fremstilling af geologi, morfologi, mineralforekomster, dyre- og planteliv, bl. a. et morsomt kort over trækfuglene og disses vej fra Europa og Sibirien, dels mod Afrika og dels mod Forindien, dette blot som eksempel på, hvor vidt dette værk rækker.

Et andet meget vigtigt emne er de spørgsmål, der knytter sig til indvandringen af henimod 2 millioner jøder til et landområde, som i 1882 husede ca. 24.000 og i 1918 ca. 57.000. Denne proces går så langt tilbage som omkring 1880, og har derefter formet sig som indvandringsbølger, navnlig efter 1920, med mellemliggende perioder af en beskedent tilstrømning. I de største indvandringsår lå tallet på over 200.000. Rent talmæssigt er denne folkevandring, hvoraf ca. halvdelen kom fra Europa og Nordamerika og resten fra Afrika og Asien, ikke særlig opsigtsvækkende. I det sidste halve århundrede har Europa samt visse områder i de øvrige verdensdele oplevet flytninger af betydelig større omfang og med voldsomt katastrofe-forløb. Alene den karelske flytning var på ca. ½ million, og de andre store tvangsflytninger i det mellemeuropæiske område beløber sig formentlig til et sted mellem 10 og 20 millioner. Den jødiske folkevandring har imidlertid en række ejendommelige træk, som medfører, at den fremstilling, som her gives, har almen interesse. Det er således karakteristisk, at indvandrerne havde forskellige omgangssprog, og at de i kulturel henseende var dybt forskellige. En relativ stor andel af indvandrerne fra europæiske og nordamerikanske samfund var højt uddannede, unge og effektive individer og familier, medens en stor del af indvandrerne fra perioden 1949-51, tilsammen repræsenterende ca. ½ million, var jøder, som flygtede fra

Nordafrika samt fra visse asiatiske lande. De var fattige og savnede i de fleste tilfælde enhver form for videregående uddannelse.

Et andet vigtigt forhold er, at indvandringen har været ensbetydende med en radikal omlægning af områdets erhvervsmæssige og befolkningsmæssige struktur. Der er således sket en stærk intensivering af jordbruget hovedsagelig på grundlag af kunstvanding, og der er desuden sket en urbanisering og koncentration i nogle få byområder, hvor man har udbygget en moderne industri. Af stor interesse er endvidere redegørelsen for de stridigheder af politisk karakter, såvel lokale som storpolitiske, der måtte blive en naturlig følge af den befolkningsmæssige strukturændring. Konsekvensen er blevet, at staten Israel fra 1948 har befundet sig i en næsten kontinuerlig krigstilstand begyndende med uafhængighedskrigen i 1948-49 og derefter fulgt af Sinai-felttoget 1956, 6-dages krigen 1967 og de efter cease fire situationen af 10. juni 1967 følgende uroligheder. A. o. I. giver en detaljeret fremstilling af hele denne udvikling, af selve indvandringsprocessen, de nye og de gamle bebyggelser, udviklingen af jordbruget, udbredelsen og udbyttet af de vigtigste kulturplanter, ferskvandsforsyningen, industrialiseringen, opbygningen af en moderne trafik samt udbygningen af de sociale, kulturelle og økonomiske forhold. Man har tidligere haft adgang til rapporter om disse ændringer, men den her foreliggende fremstilling er en samlet opgørelse, som man under alle omstændigheder vil have brug for. A. o. I. har principiel interesse, også fordi det giver et eksempel på, hvorledes europæisk teknik og organisation har angrebet problemet: udnyttelsen af et grænseområde, som omfatter et subtropisk vinterregnslandskab med mulighed for kunstvanding og overgangen til et rent ørkenklima. Endelig må man ved brugen af A. o. I. stadig have i tanken, at der er tale om en overgang fra et ottomansk styre til et mellemed af et britisk mandatstyre og først derefter til dannelsen af en jødisk stat i et jødefremmed og fjendtligt milieu, og desuden, at man her har to verdensinteresser, nemlig produktionen af olie og dennes transport samt Suezkanalen som international transportvej. *Niels Nielsen.*

Atlas der Republik Österreich. 4. Lieferung I-II. Freytag-Berndt, Wien 1967-69. 11 + 9 kortblade. 73 × 47 cm. 53 DM pr. del.

De to sidste afdelinger af det smukke østrigske atlasværk indeholder tilsammen 20 kortblade. Den tematiske spredning er meget udpræget, og hvert blad danner en enhed for sig i henseende til emne, bearbejdelse og fremstillingsform. Analyserne er ofte meget detaljerede, og kortene udmærker sig ved anvendelsen af et stort antal symboler på det enkelte blad. Et typisk eksempel er i så henseende det hydrogeologiske kort, der indeholder ikke mindre end 60 symboler. Et sådant kort kan ikke blive helt let tilgængeligt, men hvis man gennemarbejder det, finder man et meget righoldigt billede af landets situation over for det vigtige spørgsmål: det ferske vands forekomst, mængdeforhold og anvendelse. En lignende vurdering kan anvendes over for de kort, der behandler befolkningsforhold, pendlinger, fremmedbesøg, landbrugets udbytteforhold, mekanisering o.s.v. Det er stofrigdommen og den omhyggelige behandling, som præger dette værk. *Niels Nielsen.*

R. Isida (ed.): Atlas of Japan, physical, economic and social. International Soc. for Educational Information, Tokyo 1970. 73 kort, 64 tekstsider på engelsk, fransk og spansk. Pris 20 US dollars.

Professor Isida har tidligere gjort sig fortjent ved sin lille „Geography of Japan“, som i kraft af kvalitet har fået en hurtig og vid udbredelse.

I spidsen for en skare specialister har han nu udarbejdet et atlas, som antagelig vil blive en endnu større succes. Der er udvalgt 46 emner, som traditionelt har stor interesse, og disses udbredelsesmonstre (ofte etableret på prefektur-statistik) er givet i 73 kort. De fleste er kartografisk-metodisk meget traditionelle, men de indeholder hurtigt tilgængeligt stof – især vedrørende erhvervsmæssige forhold. Det er afgjort erhverv/økonomi, der er atlasets kerne. I forhold til disse er „socialforhold“ stedmoderligt behandlet (ca. 3-5 kort bl. a. visende universiteter og museer, massekommunikation og nationalparker). Emnerne for den fysiske geografi er ganske traditionelle for nærværende atlas, der er brugt mere fantasi i de økonomiske. Man bemærker således kort visende pendlingsfeltet for Hansin, Tokyo og Keihin (henholdsvis Osaka-Kobe, Nagoya og omegn og Tokyo-Yokohama). Man kunne måske have ønsket sig mere forklaring til nogle af kortene – også tematisk-kartografisk – dertil måske en mere ensartet kortskala, bedre papir etc., men disse indvendinger blegner ved at sammenholdes med den mængde bearbejdet stof, man får til en yderst rimelig pris.

Interesserer man sig for Japans geografi, kommer man ikke uden om dette atlas, som man håber vil blive ajourført i fremtiden.

Sofus Christiansen.

Massao Minato et al. (ed.): Pacific Geology, Vol. 2 Tsukiji Shokan, Tokyo 1970. 91 s., mange fotos og fig. 19 × 28,5 cm.

Dette andet hefte med foredrag fra den 11. Pacific Science Congress i Tokyo i 1966 indeholder 7 foredrag, hvoraf de 2 er palæontologiske. Hefte 1 er anmeldt i Geografisk Tidsskrift, december 1969.

I foredraget af S. Honjo og H. Tabuchi om mikroelementer i kalksten omtales analyser af prøver af skrivekridt og Cerithiumkalk fra Stevns Klint. Et foredrag af mere almen interesse er også W. F. Tanners med titlen: Pacific Basin Motion, hvori bl. a. omtales kontinentalforskydninger i Nordamerika og Europa.

Kaj Hausen.

E. M. Bridges: World Soils. Cambridge University Press 1970. 89 s. ill., heraf 32 farvebilleder, 18,5 × 25 cm. 15 sh.

Det er lykkedes forfatteren at give en oversigt over de vigtigste zonale jordbundstyper i en moderne fremstilling ledsaget af 32 instruktive farvefotos. Et kort oplæg indfører læseren i de generelle træk vedrørende jordbundsdannende faktorer, processer og profilstudier samt klassifikationer. En nyttig lille introduktionsbog.

N. Kingo Jacobsen.

Antarctic Map Folio Series. Folio 13. A. L. Gordon & R. D. Goldberg: Circumpolar Characteristics of Antarctic Waters. K. Hunkins: Sound Channels in Antarctic Waters. American Geographical Society, New York 1970. 19 kortblade, 4 s. tekst. 28 × 44 cm. 6 US dollars.

Det her foreliggende Folio 13 af den meget værdifulde serie af kortværker vedrørende Antarktis bør anvendes sammen med Folio 6: „Structure of Antarctic Waters Between 20°W and 170°W“, d.v.s. sektoren fra Syd Sandwich øerne, Wedell-Havet og farvandene til og med Ross Havet. Denne afdeling indeholder bl. a. en redegørelse for karakteren og udbredelsen, såvel den horisontale som den vertikale, af de mere veldefinerede vandmasser. I Folio 13 behandles de antarktiske have ud til 40° s. b., men her i kartografisk fremstilling af vandtemperatur, salinitet og iltindhold i dybder på henholdsvis 20 m, 200, 500, 1000, 2000 og 3000 m samt kort over tilstandene på de samme dybder med indtegnede middeltal for de nævnte karakteristikker, desuden bringer værket vertikale profiler langs 7 linier fra kysten til 40° sydlig bredde med angivelse af variationen i temperatur, salinitet og iltindhold. Materialet stammer fra ca. 5.800 hydrografiske stationer tilvejebragt såvel af amerikanske som af andre nationers havundersøgelser. En sådan samlet oversigt er ganske værdifuld, bl. a. fordi de antarktiske og subantarktiske farvande rummer adskillige nøgleproblemer for den almene verdensomspændende havforskning.

Niels Nielsen.

Jean Malaurie (ed.): Géo-Économie de la Morue. (Geo-Economics of Cod-Fisheries). Ecole Pratique des Hautes Études, Sorbonne: Bibliothèque Arctique et Antarctique III. Mouton & Co., Paris, La Haye 1969. 487 s., ill. og tabeller. 16 × 24 cm. 65 F.

Bogen rummer en række bidrag, der er givet som foredrag på Premier Congrès International de l'industrie morutière dans l'Atlantique-Nord i Rouen og Fécamp, 27.-29. januar 1966. Der er gode bidrag iblandt; men det kan ikke nægtes, at flere af artiklerne i betragtning af den lange tid mellem kongressen og publiceringen er blevet distanceret af de senere års udvikling i torskefiskeriet. Bogen er desuden meget stærkt domineret af franske bidrag, medens lande som Norge, Island og Canada ikke er repræsenteret.

Børge Fristrup.

N. Riehl, B. Bullemer & H. Engelhardt (eds.): Physics of Ice. Plenum Press, New York 1969. 642 s., ill. 17 × 26 cm. 25 US dollars.

Den omhandlede bog er en meget teoretisk og ren fysisk behandling af is, men ligger i og for sig uden for en geografisk bedømmelse. For den teoretisk arbejdende glaciolog en vigtig håndbog.

Børge Fristrup.

U. Schweinfurth, H. Flohn & M. Domrös: Studies in the Climatology of South Asia. Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden 1970. 15 s. tekst og 15 kort. 45 × 55 cm. 86 DM.

Det Geografiske Institut ved Heidelberg Universitets „South Asia Institute“ markerer sig ved dette atlasværk som formidleren af miljøbeskrivelser til de øvrige forskningsgrupper under Asieninstituttet. Titlen dækker over en artikel og 15 farvekort (1:7,5 mill.) over Indien med angivelse af antal nedbørsdage for de enkelte måneder og for hele året. Opsætningen af stoffet forekommer meget prangende i forhold til det relativt spinkle indhold, og man savner i høj grad en samling kommentarer til kortene, men må nøjes med en omfattende litteraturliste på næsten 500 numre om Indiens og Pakistans nedbørsforhold.

Kr. M. Jensen.

Heinrich Walter: Die Vegetation der Erde. Bd. II: Die gemässigten und arktischen Zonen. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena 1968. 1001 s. 642 fig., 161 tabeller, 7 farvetavler. 17×23 cm. 79 MDN.

Dette andet bind (se anm. af bd. I i G.T. bd. 61 og bd. 64:1) redegør først for den mediterrane vegetation, samt løv- og nåleskovsbæltets og tundraens plantevækst. Et meget stort arbejde er derpå lagt i behandlingen af de aride egne vækstforhold. I de sidste kapitler beskrives forskellige azonale vegetationer knyttet til f. eks. søer, marsk, kyster og floder.

Værket synes helt at indfri forhåbningerne, der var fremkaldt af det meget lovende første bind. Med støtte i de mange klimadiagrammer og vegetationsprofiler giver forfatteren glimrende beskrivelser af plantevæksten til brug for geografer. I denne del er der yderligere taget hensyn til de humant influerede plantesamfund og til degradationsstadierne i plantevæksten inden for områder, hvor mennesket har grebet for voldsomt ind. Kort, skemaer og diagrammer samt det omfattende sag- og artsregister gør bogen til et meget nyttigt opslagsværk.

Kr. M. Jensen.

Forschungs- und Sitzungsberichte, Bd. 51 (Thematische Kartographie 1). **Untersuchungen zur thematischen Kartographie.** 1. Teil. Veröffentlichungen der Akademie für Raumforschung und Landesplanung. Gebrüder Jänecke Verlag, Hannover 1969. 161 s., ill. (+ 1 løst kort). 17,5 ×25 cm. 35 DM.

Som resultat af arbejdet i en forskningsgruppe under Akademie für Raumforschung und Landesplanung er der her samlet en række artikler, hvoraf flere har almen interesse, mere ved bearbejdelsen af det tematiske stof end ved de kartografiske metoder.

Af disse skal især fremhæves en redegørelse for det standardiserede kortarbejde, der er udført i forbindelse med agrarstrukturplanlægningen i Den tyske Forbundsrepublik med eksempler fra Holsten og Stuttgart. Desuden en vurderende artikel, der beskæftiger sig med de statiske og dynamiske kriterier, der er benyttet af især tyske geografer ved afgrænsning af byområder (Verdichtungsräume), hvor hensynet til mulighederne for kvantificering har været afgørende.

Dr. Witts indledende artikel, der stærkt advarer mod letsindighed og kritikløshed ved udarbejdelse af tematiske kort og ved kausalanalyse af kvalitative kort over forskellige emner, giver stof til eftertanke.

Ruth Helkiær Jensen.

The New Cambridge Modern History. Vol. XIV. Atlas. Ed. by H. C. Darby and Harold Fullard. Cambridge University Press 1970. XXIV/319 s. 16×24 cm. 8 £.

Dette atlas er udarbejdet som hjælpemiddel ved brugen af en fyldig fremstilling af Verdens historie fra 1492 til i dag, men det har fået et sådant indhold og en sådan udførelse, at det også i geografien kan blive nyttigt som håndbog. Man har nemlig forsynet de enkelte kort med årstal og stedangivelse for begivenheder, og det i et ganske forbavsende omfang. Disse oplysninger kan naturligvis findes også andetsteds i litteraturen, men her er de særdeles tilgængelige.

Skiftende tiders storrigter har fået en udførlig og indholdsrig karto-

grafisk behandling, ikke mindst imperierne i det 19. og 20. årh., kolonisystemet og dets udsplætning i mere eller mindre selvstændige statssamfund. Krigene, befolkningsudviklingen og de økonomiske og religiøse faktorer er udførligt behandlede og ligeledes grænseændringerne.

En regionalgeografisk behandling af et område forudsætter ofte en kundskab om ældre tilstande, og på dette punkt vil dette veludførte og indholdsrige atlas være et godt orienteringsmiddel. *Niels Nielsen.*

Lawrence C. Wroth: The Voyages of Giovanni da Verrazzano 1524-1528. Yale University Press, New Haven and London 1970. 319 s. + 44 pl., 24 s. facs. af Cèllere Codex. 22×29 cm. 225 sh.

Selv om der foreligger adskillige undersøgelser af Verrazzanos rejser og en række kort fra det 16. årh. indeholdende oplysninger, der direkte må stamme fra ham, er det forståeligt, at man i USA har ønsket at bringe en omfattende bearbejdelse, revision og delvis omvurdering af hele det indtil nu foreliggende materiale vedrørende opdagelsen af Nordamerikas kystland mellem New Foundland og Florida. Vurderingen af italieneren Giovanni da Verrazzano har nemlig været ret divergerende. Man har således i det 19. årh. fra visse sider betvivlet hans pålidelighed, og man har også påstået, at han i 1527 blev hængt som pirat, hvormed antagelig menes kaperkaptajn i tjeneste hos den franske konge François I med den særlige opgave at opbringe spanske skibe på hjemrejse fra den Mexikanske Golf med laster af røvede kostbarheder. En anden version går ud på, at han i 1528 blev dræbt og ædt af kannibaler.

Som flere andre eftersøgte han en søvej gennem Nordamerika mod Cathay (den middelalderlige betegnelse for det nordlige Kina). På nogle af de kort, der er tegnet efter hans rejse i 1525 optræder der en stor havbugt kaldet „The False Sea“, der vest fra deler det amerikanske fastland og helt eller omtrent når frem til Atlanterhavet, bl. a. på Battista Agneses kort fra omkring 1540 angives således en sejlroute til Cathay syd om New Foundland, medens andre kortværker f. eks. Sebastian Münster i 1544 lader bugten dele Nordamerika i 2 landområder Terra Florida, der omfatter omtrent det nuværende USA, og Francisca, der svarer til det nuværende østlige Canada. De 2 lande er forbundet med en landtange.

Et vigtigt dokument i det her foreliggende arbejde er den rapport, som Verrazzano udarbejdede til François I ved hjemkomsten fra sin rejse, og som er dateret Dieppe, 8. juli 1524. Denne kendes i 3 afskrifter, hvoraf 1 i 1911 blev erhvervet af Pierpont Morgan og bragt til Amerika. Dette manuskript har tidligere tilhørt den grevelige familie Cèllere i Rom og benævnes Cèllere Codex. Manuskriptet gengives i facsimile og i engelsk oversættelse, og man får desuden en fyldig oversigt over opdagelsestiden forud for Verrazzano og tillige af de årtier, som fulgte efter. På denne måde belyses meget detaljeret den skarpe rivalisering mellem spanske, portugisiske, franske og almene habsburgske interesser i kampen om rigdomme og herredømmet over fremmede lande. Det kan ikke betvivles, at Verrazzano var den første, som berejste størstedelen af USAs østkyst og dergennem bidrog til at styrke det senere franske fremstød mod Nordamerika, og det er derfor fuldt rimeligt, at man har sat så relativt stærke kræfter ind på en grundig undersøgelse af hele den pågældende periode.

Niels Nielsen.

J. H. G. Lebon: An Introduction to Human Geography. 6th rev. ed. Hutchinson University Library, London 1969. 212 s., 12 fig. 13×21 cm. 30 sh.

Denne bog er, som titlen siger, en overkommelig indføring i vekselvirkningen mellem mennesket og dets fysiske omgivelser.

Gennem afsnit om menneskeracernes udvikling, hvori der lægges vægt på istidens og senere klimatypernes udvælgende rolle, og et kapitel om grundlaget for erhvervskulturernes opståen, føres man til en værdifuld gennemgang af hovedtrækkene i de store kulturkredses opståen og historie. Ifølge forf. skal kulturgeografien netop beskæftige sig med sammenlignende studier af disse samfund i de områder, hvori de er udformet. Hans benævnelser på dem viser, hvad der efter hans opfattelse gør dem til enheder: Negroid Africa, Hindu Society, Soviet Society etc. Hans økologiske synspunkter kan eksemplificeres ved grænsen mellem islamisk og hinduistisk kulturområde, som han trækker ved overgangen mellem de tørre plateauer, der fra Mellemøsten fortsætter i Vest Pakistan, og monsunområderne, selv om moguler og englændere har trukket den andre steder med fremmed kulturfernis og senere den store befolkningsudveksling efter 1948 til følge.

Til sidst bringes eksempler på områder, der ikke kan henregnes til de store kulturkredse, men enten er bevarede relikter, Etiopien, eller præget af rivaliserende kulturer, der ikke hæmmes af stedets miljø, Sydostasien og Sydafrika.

Bogen er et godt supplement til de regionalgeografiske lærebøger.

Ruth Helkiær Jensen.

Wolfgang Framke: Die deutsch-dänische Grenze in ihrem Einfluss auf die Differenzierung der Kulturlandschaft. (Forschungen zur deutschen Landeskunde, Band 172). Institut für Landeskunde, Bad Godesberg 1968. 205 s. + tillæg, 20 kort, 8 fotogr., talr. tabeller. 16×24 cm. 62 DM.

Det er en meget tiltrækkende opgave at foranstalte en undersøgelse af, hvordan en grænseflytning i løbet af en årrække påvirker de implicerede landområder og måske især i sådanne tilfælde, hvor ændringen er foregået relativt harmonisk, men til trods for at det politiske Europakort i det sidste halve århundrede er blevet omtegnet nogle gange, har man ret få undersøgelser af denne art, og en del af de her omhandlede skrifter er nærmest af rapport-karakter og ofte propagandaprægede og polemiske.

Framkes arbejde om den dansk-tyske grænse er blevet så nær objektivitet, som man kan komme, og ikke mindst derfor vil man fra dansk side modtage et værk af denne art med den største interesse. Man må imidlertid gøre sig klart, at en eksakt undersøgelse af de geografiske konsekvenser af en grænseflytning ofte vil møde alvorlige vanskeligheder på grund af faktorer, som kun indirekte har noget årsagsforhold til selve studieobjektet: den nye grænse og det delte landområde. I det foreliggende tilfælde kan man således nævne:

1) Flygtningeproblemet, de „heimatvertriebene“, hvis antal i Sydslesvig i 1950 var ca. 190.000 i en befolkning, som i 1939 talte 344.000.

2) Det forhold, at tidsrytmen i såvel de dirigerede som de spontane

ændringer i henholdsvis Nord- og Sydslesvig i perioden 1920–65 er yderst forskellige.

3) De forskelligheder, som hidrører fra udefra kommende impulser af politisk, økonomisk og administrativ art.

I disse og adskillige andre forhold kan en politisk grænse danne en slags mur. Framkes undersøgelser omfatter især befolknings- og bebyggelsesmæssige fænomener, strukturændring i landbrug, industri og trafik samt de funktionelle relationer mellem de enkelte enheder, specielt de bebyggelsesmæssige enheder. Selve krigsårene 1939–45 medtages kun i enkelte sammenhænge, og fremstillingen falder derfor naturligt i 2 hovedafsnit, 1920–39 og 1945–65. Man kan beklage, at undersøgelsen ikke er fort frem til f. eks. 1970, idet forfatteren i så fald havde kunnet udnytte stoffet i *Trap Danmark*, V. udg.

Kort- og tabelmateriale er særdeles fyldigt og rummer et stort og værdifuldt materiale, delvis også vedrørende de geografiske forudsætninger før 1920. Et vigtigt problem er jordfordeling og arealudnyttelse i Nord- og Sydslesvig. På dette punkt giver forfatteren nogle instruktive eksempler, såsom kortet over Flensborg Fjords nord- og sydkyst. Forskellen er iøjnefaldende, men årsagsforholdene er ikke helt enkle og kan formentlig kun klarlægges gennem ret besværlige analyser af større områder. Resultaterne af *Programm Nord* har foreligget i en sådan form, at forfatteren har kunnet give en afrundet og fyldig fremstilling af resultaterne, medens materialet til en behandling af den danske landbrugsmæssige udbygning i Nordslesvig dækker en længere årrække og har en anden karakter, som vanskeliggør en direkte sammenligning. En sådan komparativ analyse ville være værdifuld og ville angribe et meget centralt spørgsmål.

Analoge vanskeligheder møder man ved behandlingen af industriudviklingen. Her dækker talmaterialet kun til ca. 1960, d. v. s. et for denne undersøgelse ret uheldigt tidspunkt, jfr. f. eks. Helle Askgaards arbejde i *Kulturgeografiske Skrifter*, bd. 8, 1970.

Trafikforholdene belyses bl. a. ved to kort over jernbane- og bustrafik i vinterhalvåret 1963–64, som viser en iøjnefaldende forskel i den offentlige trafik. Det ville have været af interesse at få et billede af vejudviklingen og af det samlede system af offentlig og privat transport, men også dette er en særlig og vanskelig opgave af stor interesse for hovedproblemet.

Man får på anden vis, nemlig gennem en centralitetsundersøgelse på grundlag af et stort originalt materiale en antydning af nogle af de herhen hørende problemer, men stedet er ikke her til en mere principiel drøftelse af centralitets-princippernes muligheder.

Det er glædeligt, at Wolfgang Framke har påtaget sig denne meget vanskelige opgave. Han har på mange felter belyst den seneste fase af det særlige kompleks af nationale, sproglige, økonomiske og regionale problemer i Nord- og Sydslesvig, som gennem et par århundreder har spillet en så stor rolle både for Danmark og for Slesvig-Holsten, og som dybest set er et alment europæisk problem, om end i mange varianter.

Niels Nielsen.

Mortimer Spiegelman: Introduction to Demography. Revised ed. Harvard University Press, Cambridge, Mass. London: Oxford University Press 1968. 514 s., 19 fig., 124 tabeller. 16×24 cm. 7 £. 2 sh. 6 d.

Første udgave af denne bog fra 1955 opnåede at blive et af standardværkerne i demografi i USA, i sig selv en antydning af kvaliteten. Denne reviderede udgave er forøget med kapitler om indkomst, socio-økonomisk status og uddannelses-niveau, hvad man må karakterisere som en absolut forbedring.

Af bogens særlige fortrin må nævnes, at der bliver gjort forholdsvis meget ud af data-indsamling og fejl ved data-materiale. Bogens forfatter er aktuar, hvilket mærkes ved, at hovedvægten er lagt på undersøgelse af frugtbarhed og dødelighed. Befolkningsforhold set under en regional synsvinkel er der gjort meget lidt ud af; vedrørende migrationer bliver man spist af med 26 ikke særlig indholdsrige sider. Betragtes bogen som andet end en lærebog i formel demografi, kan det føles som en mangel, at der udelukkende er anvendt data-materiale fra USA og Canada. Bogen er klart skrevet, den indeholder talrige (124) overskuelige tabeller, men mærkelig nok kun 20 diagrammer, samt en udmærket litteraturhenvisning på 80 sider.

Henning Mørch.

Forschungs- und Sitzungsberichte, Bd. 55 (Raum und Bevölkerung 9). **Beiträge zur Frage der räumlichen Bevölkerungsbewegung.** Veröffentlichungen der Akademie für Raumforschung und Landesplanung. Gebrüder Jänecke Verlag, Hannover 1970. 113 s., ill. (+ 5 løse kort). 17,5×25 cm. 35 DM.

Som titlen antyder, indeholder denne bog en række (6) artikler om migrationsforhold i Vesttyskland. Ud fra en mere generel synsvinkel kunne man pege på to af bidragene. I det ene opstilles et program for løbende flytningsstatistik ud fra tre synsvinkler: vandringspersonalets sammensætning, motiver for at flytte samt det rumlige mønster i flytningerne. Den anden artikel er en undersøgelse af mobilitetsmønstret inden for en by; det er ikke meget, der er skrevet om mobilitetsforhold i byområder. Ved en gennemgang af bogen undrer man sig over en ejendommeligt mangel på litteraturhenvisninger, der er nogle, men de er få.

Henning Mørch.

A. N. Duckham & G. B. Masfield: Farming Systems of the World. Chatto & Windus, London 1970. 542 s. + 16 fotos, talr. fig., kort og tabeller. 16×24 cm. 120 sh.

Landbrug kan anskues fra mange sider: tekniske, økonomiske, sociale etc. Derfor er samlende karakteristikker vanskelige at give. Tilfredsstillende landbrugsgeografi er derfor særlig svær at skrive, og de foreliggende bøger om emnet i verdensperspektiv har næsten alle iøjnefaldende mangler.

Når en professor i agronomi og en geograf skriver sammen, skulle man forvente en forbedring – særlig når agronomen er A. N. Duckham, der er kendt for sin „The Agricultural Year“, som har demonstreret hans evner for at se på landbrug fra uortodoks side. Fremfor gængse landbrugsgeografier har bogen da også fortrin: den hårde miljødeterminisme er afløst af et mere afvejet syn, og ikke mindst indeholder betragtning af landbrug som arbejdende systemer adskilligt af interesse. Vanskeligheden ved at anvende klassifikation af systemer som generalkarakteristika fremgår tydeligt af bogen. Imidlertid klares den regionale beskrivelse alligevel

fortrinligt, måske især fordi forfatterne tydeligt underbygger systematikken med supplerende stof, case-studies etc. og tydeligvis kender områderne af selvsyn.

Det er en landbrugsgeografi, der anslår nye strenge.

Sofus Christiansen.

Atlas der deutschen Agrarlandschaft ved Erich Otremba. 3. Liefé-
rung. Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1969. 12 kortblade med tekst.
41×56 cm. 50 DM.

Tekstbilagene til de enkelte kortblade er omfattende og giver fortræffelige oversigter over de særlige problemer, der er knyttet til det pågældende område eller det i bladet behandlede tema. Man har lagt vægt på at belyse bebyggelse, jordbesiddelse og udnyttelse også i ældre tid og derigennem tilvejebragt den forankring i fortiden, som i en række tilfælde er væsentlig for vurderingen af nutidens begivenheder. Den af disse undersøgelser dækkede periode varierer efter emne og kildemateriale. De fleste behandlede emner er lokale, men repræsentative undersøgelser, en enkelt undersøgelse er landsomfattende, nemlig behandlingen af kvægtællingen af 5/12 1960, der forener en klar oversigt over variationerne med en rigdom af detaljer. I de indtil nu foreliggende „Lieferungen“ vil geografer og historikere, der beskæftiger sig med jordbrugets udvikling og aktuelle struktur i den germanske kulturkreds, finde et rigt materiale til kundskab, til inspiration og til videregående studier.

Niels Nielsen.

Walter Roubitschek: Standortkräfte in der Landwirtschaft der DDR.

VEB Hermann Haack, Geographisch-Kartographische Anstalt, Gotha/
Leipzig 1969. 103 s., 4 flerfarvede kort, 7 tab. 20×28,5 cm. 24 MDN.

Dette arbejde giver et særdeles godt overblik over de landbrugsgeografiske forhold i den Tyske Demokratiske Republik. Den væsentligste del af publikationen er kortene. De belyser med kommunen som enhed: 1) befolkningstætheden i relation til landbrugsarealet, 2) forholdet agerjordgræsland samt græslandets art og bonitet, 3) jordbrugsforholdene samt 4) landbrugsbefolkningen (herunder også sæsonarbejdere) i relation til landbrugsarealet. Teksten og de ledsagende tabeller er, efter en almen landbrugsgeografisk indledning, helliget en uddybning af kortenes indhold, en tydning af kortene samt nyttige, supplerende oplysninger. Teksten er på tysk, engelsk, fransk og russisk.

Bogen vil være af betydning for den højere undervisning inden for kulturgeografi, landbrugsvidenskab m.m. I DDR vil den uundgåeligt blive et vigtigt arbejdsgrundlag for planlægningen. Den er nyttig for enhver, der søger viden om DDRs geografi.

Aage Aagesen.

Ruimtelijke Ordening en Geografie. Handelingen van het Symposium van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap, Utrecht 1966. Tweede Nota inzake de ruimtelijke Ordening in Nederland. E. J. Brill, Leiden 1967. 202 s., 17 ill. 18×26,5 cm. 14 Hfl.

Holland er blandt de lande, hvor geograferne tidligst og talrigst har interesseret sig for fagets praktiske anvendelsesmuligheder, især i den of-

fentlige planlægning. Ved de senere års mest skelsættende planlægningsbegivenhed, offentliggørelsen i 1966 af „2. Nota“ – der rummer en tilkendegivelse af regeringens fysiske planlægningspolitik i almindelighed og en landsplan for Holland år 2000 i særdeleshed – var geograferne således i stand til kort tid efter ved et symposium indgående at belyse og vurdere alle sider af „2. Nota“. På dansk er „2. Nota“, der i øvrigt foreligger let forkortet på hovedsprogene, omtalt i tidsskriftet *Byplan* nr. 112 (1967).

Den foreliggende bog rummer indlæggene ved det nævnte symposium. 8 indledere belyser hver sit emne: det fysisk-geografiske miljø, urbaniseringsmonsteret i vesteuropæisk sammenhæng samt byregionerne, bycentre, det ikke-landbrugsmæssige åbne land, landbrugsområderne, industrilokaliseringen, servicesektoren og trafikken. Dernæst behandles de enkelte landsdeles problemer i indlæg, der er forberedt af regionale studiegrupper. Et tredje afsnit danner diskussionen ved symposiet, og endelig er bogen forsynet med en epilog udarbejdet af det meget aktive samfundsvidenskabelige forskningsråds (SISWO) afdeling for planlægning. Symposiet fik en central stilling i den offentlige debat om „2. Nota“, og bogen vidner om bredden og dybden i de hollandske geografers forståelse af planlægningsspørgsmålene – men måske også for adskillige indlægs vedkommende om mangelfuld kvantificering og systematisk overblik.

Sven Illeris.

Urban Core and Inner City. Proceedings of the International Study Week, Amsterdam 11–17 September 1966. E. J. Brill, Leiden 1967. 577 s., talr. fig. og tabeller, 22 kort. 19×25,5 cm. 110 Hfl.

Dette store værk omfatter ikke mindre end 33 selvstændige arbejder, som har været fremlagt ved symposiet i Amsterdam i 1966. Værkets disposition er baseret på de fem sektioner, som arbejdede på symposiet: karakteristik af bycenteret og begrebet centerfunktion, dernæst problemer omkring afgrænsning og definition af bycenteret, samspillet mellem statiske og dynamiske elementer, anvendelse af forskningsresultater på planlægningen af bycentre og endelig forskningsmetoder og -teknik.

Det er næppe rimeligt at fremhæve enkelte bidrag, som anmelderen særligt har hæftet sig ved på bekostning af andre. Generelt kan man imidlertid konstatere med stor tilfredshed, at efter mange år domineret af amerikansk bygeografisk litteratur, beskæftiger alle sig her med europæiske byer. Mange problemstillinger, som oprindeligt er blevet udformet i amerikanske byer, er interessante at se overført til europæiske forhold, men der er også eksempler på undersøgelser, som man kunne fristes til at kalde mere klart europæiske; bycenterets attraktionsværdi, folks holdning til og brug af bycenteret er eksempler på nogle af disse. Værket bør også fremhæves for en fyldig ordliste, hvor den efterhånden omfattende terminologi er blevet oversat fra engelsk til henholdsvis fransk, tysk og hollandsk.

I forordet står, at det var Lund-symposiet i 1960 samt en opfordring fra byrådet i Amsterdam (til at studere den økonomiske og sociale stilling i Amsterdams bykerne), som satte gang i tingene i Holland. Man må ønske, at Amsterdam-symposiet kan være med til at sætte skub i tingene i Danmark.

Jan Magnussen.

B. T. Robson: Urban Analysis. A Study of City Structure. Cambridge University Press, Cambridge 1969. 302 s., talr. fig. 16×24 cm. 80 sh.

Bogen er opdelt i to afsnit. Det første giver en gennemgang af de traditionelle økologiske bymodeller og en beskrivelse og test af de nye økologiske modeller, som indeholder aspekter fra bl. a. sociologien. En stor del af dette afsnit er viet en gennemgang og diskussion af Shevky's social area teori.

Resten af bogen er formet som et case study over industribyen Sunderland. Til belysning af byens økologiske struktur foretages, ved anvendelse af en række demografiske og sociale variable, en multivariat regressionsanalyse. De fundne komponenter bruges til at klassificere underarealerne i byen. Befolkningens attitude til undervisning gøres op ved hjælp af et spørgeskema, og der foretages en klassifikation. De to klassifikationer af byens underarealer sammenlignes og sammenholdes med den fysiske struktur.

Bogen kan anbefales som et studium over den komplekse relation mellem arealmæssige og sociale processer, og den må siges at være temmelig avanceret i sin form.

Christian Wichmann Matthiessen.

Jean Gottman & Robert A. Harper (eds.): Metropolis on the Move: Geographers Look at Urban Sprawl. John Wiley & Sons, Ltd., New York, London, Sydney 1967. 203 s., 3 fig. 14,5×21,5 cm. 52 sh. indb.).

Bogen indeholder 12 artikler, som giver essensen af en konference afholdt 1964 på Southern Illinois University til ære for den franske geograf Jean Gottmann.

Urban Sprawl oversættes bedst ved ukontrolleret, uæstetisk byvækst. Det er resultatet af såvel økonomisk som demografisk ekspansion. Urban Sprawl er et problem for de fleste metropolier, og bogen behandler en række aspekter af dets virkninger og forsøget på at reducere de uundgåelige friktioner, det giver.

Vertikal vækst (skyskraberen) beskrives af mange forskere som et middel til at reducere horisontal vækst (suburbia). Dette bestrides på det kraftigste af professor Gottmann, som hævder, at tilstedeværelsen af disse kontortårne tværtimod, ved at skabe et højt tilgængeligt miljø, virker tiltrækkende på firmaer, dette medfører bygning af flere skyskrabere, dermed flere arbejdspladser og kraftig vækst af suburbia. Bogen giver en omfattende beskrivelse af problematikken omkring begrebet byvækst og indeholder nogle artikler af stor relevans for den moderne bygeograf.

Christian Wichmann Matthiessen.

Jack C. Fisher (ed.): City and Regional Planning in Poland. Cornell University Press, Ithaca, New York 1966. XXVI/491 s., 80 fig., 65 kort, 46 tabeller. 16×24 cm. 15 \$.

Denne bog er blevet til ved et samarbejde mellem 20 ledende polske planlæggere, en polsk redaktør, Wojciech Morawski, og en amerikansk redaktør, der har bidraget til at få den tilrettelagt med henblik på et vestligt publikum. Resultatet er et værk, der naturligvis kun rummer den officielle fremstilling af polsk planlægning, men som giver en rigdom af oplysninger om dennes organisation, mål og midler, og som tilmed er ud-

førligt forsynet med illustrationer. Bogen er delt i tre sektioner om henholdsvis byplanlægning, regionsplanlægning og økonomisk landsplanlægning, og til hver sektion har redaktorerne skrevet en indledning. Et appendiks rummer den polske planlægningslov og de vigtigste administrative forskrifter.

Sven Illeris.

Kenneth Warren: The British Iron and Steel Sheet Industry since 1840. Bell's Advanced Economic Geographies, London 1970. 313 s., 19 kortskitser, 48 tabeller, 15×22 cm, 50 sh.

Historien om den britiske jern- og stålindustri ændrede lokalisering, bort fra The Black Country og ud mod oceanhavne, og baggrunden for denne flytning er vel i hovedtrækkene velkendte forhold. Men det, som forfatteren her har gjort, er at søge om bag kulisserne for at studere de offentlige såvel som mere interne overvejelser og drøftelser, der har fundet sted mellem stålindustrien selv og kompetente organer som f.eks. The Iron and Steel Board med henblik på en hårdt tiltrængt reorganisering af stålindustrien i hård konkurrence med udlandet. Denne skildring af de ændrede lokaliseringsforhold inden for stålvalseindustrien er holdt i en nøgtern og udramatisk form, og det er et spørgsmål om at besidde den fornødne baggrundsviden om britisk økonomisk politik og planlægningslovgivning, hvis man skal have det rette udbytte af Kenneth Warrens redegørelse. Geografiske ræsonnementer med hensyn til dette oplagte emne for industriel lokalisering mangler stort set, og hvis forfatteren selv har haft nogen mening om sagen, så holder han den meget i baggrunden. Det kan naturligvis ikke undgås, at der tilflyder læseren oplysninger om de faktorer, der spiller ind for lokaliseringen: prisen på kokskul, omkostninger i forbindelse med oparbejdelse og transport af egnet malm, arbejdskraft, infrastruktur, marked etc., men man får blot ikke nogen vægtning af disse forhold.

Kenneth Warrens store arbejde henvender sig nok mest til økonomer og erhvervsfolk og ikke til geografer, for hvem der findes betydelig lettere tilgængelige redegørelser for den britiske stålindustri.

Viggo Hansen.

Oskar Schmieder: Die Alte Welt, Band II. Mittelmeerländer (Anatolien und die Mittelmeerländer Europas). Verlag Schmidt & Klaunig, Kiel 1969. 632 s., 169 kort og skitser. 17×24,5 cm. 45 DM.

Den foreliggende bog er en meget grundig fremstilling af de regionalgeografiske forhold på, hvad forfatteren kalder „de 4 store halvøer i Middelhavet“ samt tilliggende øer og kyster. Den er en fortsættelse af seriens bind I: Der Orient, som behandlede stepper og ørkenområder samt disses randområder på den nordlige halvkugle.

Efter en kort indledning om de mediterrane halvøers og øers almene geografi, herunder landskabsformer, hydrologi, klima, vegetation, pedologi, sprogforhold, kunstvandring m.m. behandles følgende storregioner: Anatolien, Cypern, Balkanhalvøen, Grækenland, Appenninerhalvøen, Frankrigs middelhavskyst og den iberiske halvø. Det er givet de kulturgeografiske problemer, der mest af alt har forfatterens bevågenhed, og hans tekst, der er letlæst og underholdende, indeholder meget historisk stof. I øvrigt interesserer befolkningsforhold samt de sociale og økono-

miske problemer forfatteren stærkt, og han formår at rive sin læser med sig. Ikke mindst inden for det bygeografiske stof er her meget nyt at hente.

Måske ligger bogens største praktiske værdi i de mange fortrinlige kort, altid enkle og klare, og så at sige altid med et vigtigt indhold. Forfatterens synspunkter virker ofte forfriskende, nu og da overraskende. Desuden samler bogen et stof, som oftest må søges spredt i historisk, geologisk og økonomisk litteratur. Bogen er således et væsentligt bidrag til vor viden om Middelhavsregionens regionale geografi og kan anbefales som god og meget givende læsning for enhver, der søger oplysning om Middelhavslandene.

Aage Aagesen.

Paul E. Lydolph: Geography of the U.S.S.R. 2nd ed. John Wiley & Sons Ltd., New York, London m. m. 1970. 683 s., talr. fig. 18,5×26,5 cm. 132 sh.

En bred håndbog, der i et let læst sprog giver den baggrund af viden, man har brug for i undervisningen. Forfatteren beklager, at bogen udkommer ved slutningen af en økonomisk 5-års plan, således at redegørelsen for den allerseneste udvikling må bero på et skøn ud fra den førte politiks intentioner, suppleret med amerikanske geografiske arbejder. Som appendiks bringes dog de foreløbige resultater af folketællingen 1970.

Bogen har en regional og en systematisk, kulturgeografisk del. Regionsinddelingen er foretaget på basis af økonomiske enheder, der sjældent falder sammen med de nationale og de administrative. Det ser ud til, at den stærkeste befolkningsmæssige og økonomiske vækst sker i de gamle centre trods alle forsøg på at sprede industrien og, især under Krustjev, at tage ny jord under plov. Dette begrundes dels med store forbrugsområders lokaliserende effekt, dels med at de nye centre, der etableres i den asiatiske del af unionen, i lang tid er afhængige af de gamles basisindustrier, der derved accelereres. Resultatet er, at der stadig må skelnes mellem råstofproducerende og industrialiserede områder. Hver regions historie rides kort op.

Den systematiske del ledsages af et stort antal udbredelseskort over ressourcer, landbrugsproduktion m. m. reproduceret efter russiske atlasværker. Den aktuelle status sammenlignes ofte med USA, hvilket er forståeligt, men det afsluttende kapitel om USSR's internationale relationer, f. eks. handel og U-landshjælp, forekommer for enøjet.

Ruth Helkiær Jensen.

E. J. H. Corner (ed.): A Discussion on the Results of The Royal Society Expedition to the British Solomon Islands Protectorate, 1965. Phil. Trans. Roy. Soc. B 255, s. 185-631, London 1969. Talr. fig. og pl. 23,5×30 cm. 14 £.

Den engelske ekspedition til Solomon-øerne var en biologisk ekspedition, dog behandlede den også bl. a. geomorfologi etc. For en naturgeograf giver ekspeditionens første større rapport en fortrinlig introduktion til øgruppen. En nærmere gennemgang af bogen ligger uden for nærværende anmelders kompetence, men det kan måske være rimeligt at påpege den åbenbare fordel, man her ser af en fælles publikation af nogle af en ekspeditions resultater. Med bogen får man en baggrund for og en diskussion

af de evolutionsmæssige og økologiske forhold i øgruppen, som afgjort bidrager til den positive vurdering af ekspeditionens udkomme.

Sofus Christiansen.

F. R. Irvine: West African Crops. (West African Agriculture, Vol. 2). 3. ed. Oxford University Press 1969. 272 s., ill. + fotogr. 13,5×20 cm. 60 sh.

Irvines bog er allerede godt kendt. Dersom en enkelt geograf, der arbejder med Vestafrikas geografi, ikke skulle kende den, bør han gøre sig bekendt med den. På bemærkelsesværdig kort og klar måde gives der oplysninger om alle væsentlige afgrøder i området. Man kunne ønske sig tilsvarende bøger om flere regioner.

Sofus Christiansen.

H. G. Gierloff-Emden: Mexico. Eine Landeskunde. Walter de Gruyter, Berlin 1970. 658 s., 148 kort og diagrammer, 93 fotos 1 oversigtskort i farver. 136 DM.

Skønt der foreligger adskillige større værker om Mexico, er dette arbejde af en sådan karat, at det hæver sig over de fleste. Forfatteren, der er professor ved det geografiske institut ved universitetet i München, er en særdeles god kender af Mexico, hvor han har arbejdet i flere perioder. Hans bog om dette land er dybtgående, ærlig, aktuel og samtidig let læselig. Han skelner klart mellem væsentlige og mindre vigtige problemstillinger og fylder ikke sin bog op med emner af mere underordnet betydning.

Værkets første del behandler naturgeografien (regional opdeling, geologi, geomorfologi, klima, jordbund, vegetation o. a.), mens det følgende hovedkapitel analyserer landets udnyttelse i prækolonial tid. Efter en oversigt over den spanske erobring behandles det spansk-mexikanske kulturlandskabs karakter og egenart. Efter omtale af landets udvikling efter frigørelsen fra det spanske kolonialvælde følger bogens vigtigste afsnit: Det moderne Mexico. En grundig analyse af landets vigtige problemer, befolknings eksplosionen, godernes fordeling, uddannelsessystemet, urbaniseringen m. m. foretages jævnsides med en omhyggelig og vel informeret gennemgang af kulturgeografiens forskellige aspekter. Bl. a. belyses boligproblemer, vandøkonomien, landbrugsstrukturen, landets ikke-udnyttede erhvervs muligheder, turismen og transportproblemerne særdeles grundigt. Alle bogens emner understøttes af gode kort og skitser og velvalgte fotos. Den afsluttes med en bibliografi på 1420 foreliggende publikationer om Mexico, forfatterregister og sagregister med stedregister.

Værket kan ikke blot varmt anbefales, men må simpelt hen betegnes som uundværligt for enhver, der interesserer sig for Mexico.

Aage Aagesen.

Indgået til redaktionen:

Marie Poland Fish & William H. Mowbray: Sounds of Western North Atlantic Fishes. A Reference File of Biological Underwater Sounds. The Johns Hopkins Press, Baltimore and London 1970. 205 s., 321 fig. 22×28,5 cm.

- Ian MacIver: Urban Water Supply Alternatives.** Perception and Choice in the Grand Basin Ontario. Research Paper No. 126, Department of Geography, University of Chicago 1970. 178 s., 8 fig., 65 tabeller. 15×23 cm. 4,50 \$.
- Robert Earickson: The Spatial Behavior of Hospital Patients.** A Behavioral Approach to Spatial Interaction in Metropolitan Chicago. Research Paper No. 124, Department of Geography, University of Chicago 1970. 138 s., 25 fig., 7 tabeller. 15×23 cm. 4 \$.
- Hans Klages: Die Entwicklung der Kulturlandschaft im ehemaligen Fürstentum Blankenburg.** Historisch-geographische Untersuchungen über das Werk des Oberjägermeisters Johann Georg von Langen im Harz. (Forschungen zur Deutschen Landeskunde, Band 170). Institut für Landeskunde, Bad Godesberg 1968. 219 s., 17 kort, 18 fig. 16×24 cm. 23,10 DM.
- Thorkild Hansen: Slavernes Øer.** Gyldendal, København 1970. 450 s., ill. 16×24 cm. 75 kr.
- Ivars Silis: Slædesporene fyger til.** Nyt Nordisk Forlag – Arnold Busck A/S, København 1970. 186 s., ill. 16,5×24,5 cm. 49,75 kr.
- Brenton M. Barr: The Soviet Wood-Processing Industry.** A Linear Programming Analysis of the Role of Transportation Costs in Location and Flow Patterns. University of Toronto Press 1970. 135 s., 13 fig., 33 tabeller. 15×22,5 cm. 5 \$.
- I. M. Lewis (ed.): History and Social Anthropology.** Tavistock Publications Ltd., London m. m. 1970. 307 s., 13,5×21,5 cm. 19 sh.
- Rolf Zetzsche: Die Südroute.** Analyse eines internationalen Luftverkehrsweges längs der asiatischen Peripherie. (Kölner Forschungen zur Wirtschafts- und Sozialgeographie, Bd. IX). Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden 1970. 165 s., ill. 16,5×24 cm. 20 DM.
- Wiener Neustadt 1970-1990.** Strukturanalyse und Stadtentwicklungsplanung. Zusammenstellung: K. R. Kunzmann. (Schriftenreihe des Institutes für Stadtebau, Raumplanung und Raumordnung, Bd. 14). Springer Verlag, Wien 1970. 55 s., talr. kort og ill. 21×29,5 cm. 150 öS.
- Ch. P. Pégué: Précis de Climatologie.** 2. udvid. og omred. udg. Masson & Cie, Paris 1970. 468 s., 122 fig., 20 tabeller. 18×24,5 cm. 80 F.
- Veröffentlichungen der Akademie für Raumforschung und Landesplanung.** Gebrüder Jänecke Verlag, Hannover 1968. 17,5×25 cm. Forschungs- und Sitzungsberichte, Band 41: **Zur Methodik der Regionalplanung.** 138 s., ill. Band 42: **Die Gliederung des Stadtgebietes.** (Raum und Bevölkerung 7). 232 s., ill. Band 43: **Landespflege und Raumordnung.** (7. Wissenschaftliche Plenarsitzung). 85 s.